

Z. BOUREK, kadar iz filma *Bečarac*

LIT.: I. Zidić, Nadrealizam i hrvatsko slikarstvo, ŽU, 1967, 3–4. — B. Peko, Od kiparstva do crtiča, Vjesnik, 24. VII 1974. — B. Donat i I. Zidić, Antologija hrvatske fantastične proze i slikarstva, Zagreb 1975. — Zagrebački krug crtanog filma, I, Zagreb 1978. — B. Hlevnjak, Zlatko Bourek — ilustracije (katalog), Zagreb 1979. Z. Poz.

BOUREK-KOSEC, Dijana → KOSEC-BOUREK, Dijana

BOŽANIĆ-BEŽIĆ, Nevenka → BEŽIĆ-BOŽANIĆ, Nevenka

BOŽAVA, naselje na SZ dijelu Dugoga otoka. Na grobljanskoj crkvi nadvratnik s poprsjem Sv. Nikole u reljefu i god. 1469. U unutrašnjosti dva pluteja s reljefnim pletenim ukrasima i drveno gotičko oslikano raspelo iz XV. st. U župnoj crkvi primjerci kasnogotičkoga zlatarstva.

LIT.: Č. Iveković, Dugi otok i Kornat, Rad JAZU, 1928, 235, str. 271. — I. Petricoli, Građevni i umjetnički spomenici srednjega vijeka na zadarskim otocima, u zborniku: Zadarsko otočje, Zadar 1974, str. 84, 92, 100 i 102. I. Pet.

BOŽIČEVIĆ, Juraj, slikar (XVIII. st.). Školovao se i radio u Veneciji. God. 1614. naslikao je oltarnu sliku *Silazak Sv. Duha*, a 1619. sliku *Sv. Martina*, obje za crkvu Sv. Duha u Šibeniku. Njegovo djelo pripada dalmatinskoj manirističko-baroknoj školi.

BOŽIĆ, Đanino, lik. umjetnik (Pula, 14. XI. 1961). Diplomirao je kiparstvo na Pedagoškome fakultetu u Rijeci 1986. (J. Diminić). Njegovi radovi su apstraktno-konceptualni, slika apstraktne krajolike u ulju, radi skulpture od drva i lima, instalacije i ambijente. Bavi se ilustracijom i grafičkim oblikovanjem. Samostalno je izlagao u Poreču (1984, 1985, 1987, 1991), Rijeci (1985, 1988–90), Zagreb (1991), Hamburgu, Napulju i dr.

LIT.: B. Valušek, Đanino Božić (katalog), Poreč, Ljubljana, Zagreb 1991. B. Val.

BOŽIDAR, klesar i zidar (XV. st.). God. 1429. radi novu cisternu u tvrđavi Sokol u Konavlima, a 1432. imenovan je dubrovačkim općinskim protomajstorom.

LIT.: L. Beritić, Utvrđenja grada Dubrovnika, Zagreb 1955, str. 55. — Isti, Tvrđava Sokol u Konavlima, Anali — Dubrovnik, 1962–1963, str. 112.

BOŽIDAREVIĆ, Nikola (Nikola Dubrovčanin), slikar (vjerojatno Kotor, oko 1460 — Dubrovnik, 1518). Sin slikara Božidara Vlatkovića. Spominje se od 1475. kao izvođač freski u Kneževu dvoru a 1476. kao učenik slikara Petra Ognjanovića iz čije radionice polazi 1477. na nauk u Veneciju. Poslije dužega boravka u Italiji ponovo se 1494. javlja u Dubrovniku gdje zajedno s ocem sklapa ugovor za poliptih na Gradićevu oltaru u dubrovačkoj dominikanskoj crkvi. U suradnji s ocem slika 1495. i poliptih za franjevačku crkvu u Cavtatu. Svoj prvi samostalni ugovor B. sklapa 1497. za izradu poliptiha na oltaru obitelji Gradić u dubrovačkoj

katedrali, 1502. uzima pomoćnika u radionici, a 1504. slika veliki trodijelni oltar-relikvijar u crkvi Sv. Marije Velike, 1508. manji oltar u crkvi Sv. Nikole. Potom 1510. slika i četvrti oltar u katedrali, te prima narudžbu za sliku Sv. Jeronima u dvorani Kneževa dvora. Za obitelj Gradić slika niz djela i poliptih za oltar Sv. Josipa u katedrali, no u tome ga radu prekida smrt. Veliki je broj njegovih radova propao kao i poliptih za crkvu Male braće, slika za kućni oltar kanonika Menčetića, slika Sv. Jeronima za salu Velikoga vijeća u Kneževu dvoru i poliptih za crkvu Sv. Šimuna. Sačuvana su samo četiri Božidarevićeva djela i jedno djelo njegove radionice.

Najranije je njegovo djelo triptih u Bunićevoj kapeli u dominikanskoj crkvi u Dubrovniku. U srednjemu je dijelu *Bl. Dj. Marija s djetetom*, a na bočnomu Sv. Vlaha i Sv. Pavao, odnosno Sv. Toma Akvinski i Sv. Augustin. Na temelju stilske analize i proučavanja vjernoga modela grada Dubrovnika u ruci Sv. Vlaha, taj se poliptih datira u poč. XVI. st. Zlatna pozadina i tradicionalni oblik triptiha svjedoče o elementima lokalne tradicije, a u renesansnom perspektivnom shvaćanju prostornosti, plasticitetu likova i dosljedno provedenoj simetričnosti kompozicije osjeća se prisutnost novoga renesansnoga htijenja, dok se u tipologiji likova i kolorističkoj gami javljaju znaci Božidarevićeva individualnoga slikarskoga rukopisa.

Iz 1513. potječe slika *Navještenje*, slikana po narudžbi Marka Kolendića za dominikansku crkvu u Lopudu (danas u zbirci dominikanskog samostana u Dubrovniku) i oltarna slika *Bl. Dj. Marije među svecima* za oltar obitelji Đorđić u kapitolu dominikanskoga samostana u Dubrovniku. U Navještenju smješta prizor u pejzaž, što je za dubrovačku sredinu bio gotovo revolucionaran pothvat. Plastični likovi i širok krajolik u koji je utkao niz pojedinosti (drveće, renesansni trijem) svjedoče o njegovoj sposobnosti komponiranja. Zanimljivo je podnožje oltarne slike s prikazom Kolendićeva jedrenjaka u sredini, te biblijske scene i prizori iz života naručitelja i lopudskih dominikanaca, na bočnim poljima. — U oltarnoj slici obitelji Đorđić napušta staru shemu triptiha i ostvaruje prvu hrv. »sacra conversazione« s likom Bl. Dj. Marije, Sv. Julijanom i Jakovom, pokleklim donatorom, te zabatom s prikazom *Oplakivanja Kristova* nad glavnom kompozicijom. — Posljednje Božidarevićevo djelo je poliptih u crkvi na Dančama sa središnjim likom *Bl. Dj. Marije s djetetom među anđelima* i likovima Sv. Grgura i Sv. Martina na bočnim poljima. U donjem su dijelu podnožja s prizorima iz života tih svetaca te središnje sa Sv. Jurjem koji ubija zmaja, dok je u luneti prikazano *Raspeće*. Osobito je zanimljiv detalj na prizoru Sv. Martina koji nosi mač što reflektira Kristovo lice. — Triptih iz 1513. u franjevačkoj crkvi na Lopudu, rađen po narudžbi Jurja Božidare-

N. BOŽIDAREVIĆ, *Sv. Martin i prosjak*, detalj poliptiha u crkvi na Dančama u Dubrovniku

N. BOŽIDAREVIĆ, triptih u dominikanskoj crkvi u Dubrovniku

vića, djelo je Božidarevićeve radionice, jer nosi očite karakteristike njegova stila, ali ne i njegovu vrsnoću obrade.

Premda se u njegovu slikarstvu osjećaju utjecaji braće Crivelli i Vivarini, Quirizia da Murano i Carpaccia (Sv. Juraj), ostvario je uspješnu sintezu domaće slikarske tradicije i novih kompozicijskih i kolorističkih kvaliteta. Snagom svojega talenta B. je prevladao provincijalnost sredine i dosegao renesansnu slikarsku viziju a njegovo je djelo jedna od najvrednijih cjelina staroga hrv. slikarstva.

LIT.: K. Kovač, Nikolaus Ragusinus und seine Zeit, Archivalische Beiträge zur Geschichte der Malerei in Ragusa im XV und der ersten Hälfte des XVI Jahrhunderts, Jahrbuch CC, Wien 1917. — Lj. Karaman, Notes sur l'art et les Slaves catholiques de Dalmatie, Recueil Uspenski, II, Paris 1932. — Isti, Stari dubrovački slikari, HR, 1943, 3. — J. Tadić, Grada. — V. Đurić, Dubrovačka slikarska škola, Beograd 1963. — K. Prijatelj, Dubrovačko slikarstvo XV—XVI st., Zagreb 1968. — Isti, Dalmatinsko slikarstvo 15. i 16. stoljeća, Zagreb 1983. — V. Marković, Slikarstvo, u knjizi: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb 1987. — Isti, Nikola Božidarević u Rimu, u knjizi: Likovna kultura Dubrovnika 15—16 st., Zagreb 1991. — I. Rupnik, Umbrisjski elementi u djelu Nikole Božidarevića, ibid. — J. Belamarić, Nikola Božidarević, Dubrovnik 1993. K. Plj.

BOŽIDAREVIĆ, Vladislav, dubrovački slikar (prva pol. XVI. st.). Sin slikara Božidara Vlatkovića i brat Nikole Božidarevića. Nakon 1504. radio je sa slikarom M. Milovićem i drvorezbarom O. Miličevićem u J Italiji (Vieste). Pretpostavlja se da je identičan s »magister Blaxio Raguseo«, koji je potpisao renesansne freske u crkvi Sv. Duha u selu Nova Vas kod Šušnjevice (Istra) osrednje umjetničke kvalitete.

LIT.: V. Đurić, Dubrovačka slikarska škola, Beograd 1963. — K. Prijatelj, Dva dalmatinska majstora u istarskim slikarskim zbivanjima renesanse i manirizma, Bulletin JAZU, 1977, I. K. Plj.

BOŽIDAROVIĆ, Kristofor → ANTUNOVIĆ, KRISTOFOR NIKOLIN

BOŽIKOVIĆ-NATALIS, Petar, slikar (XV. st.). Po ocu Zadrani. God. 1431—42. sklopio je nekoliko ugovora s dubrovačkim trgovcima za izradu vitraja, sastavljenih od raznobojnih staklenih okulusa i ponekim slikanim

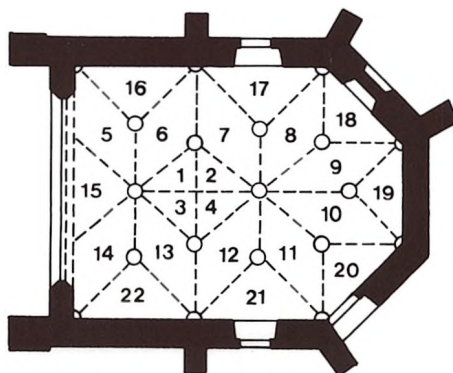
detaljem. God. 1442. izradio je vitraje sa slikanim likovima za prozore Kneževa dvora u Dubrovniku. Radovi mu nisu sačuvani.

LIT.: D. Roller, Dubrovački zanati u XV i XVI stoljeću, Zagreb 1951, str. 137—138. — V. Han, Arhivska grada o staklu i staklarstvu u Dubrovniku XIV—XVI v., Beograd 1979. R.

BOŽJAKOVINA, selo 1 od Zagreba. Već 1209. tu se prostirao »posjed Sv. Martina« u vlasništvu templara, poslije 1314. Ivanovaca koji tu grade mali kaštel. U XVIII. st. grofovska obitelj Drašković gradi vlastelinski dvor s gospodarskim zgradama.

LIT.: E. Laszowski, Povijest crtica o Božjakovini, Narodne novine, 28. VI. 1901, 147. — L. Dobronić, Posjedi i sjedišta templara, Ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj, Rad JAZU, 1984, 406.

BOŽJE POLJE, zaselak u Istri, Z od Vižinade. Grobljanska crkva Sv. Marije od Polja, koja se spominje već u XI. st., pregrađena je u kasnoj gotici (XV. st.). To je jednobrodna crkva s polygonalnim svetištem i ugaonim kontraforima, te danas zazidanim visokim gotičkim prozorima. U poljima mrežastoga svoda svetišta, što ga nose konzole s figuralnom rustikalnom

BOŽJE POLJE, raspored zidnih slika u crkvi Sv. Marije od Polja: 1—4. simboli evanđelistâ, 5. Sv. Tadej, 6. Sv. Bartolomej, 7. Sv. Matej, 8. Sv. Ivan, 9. (?), 10. Sv. Petar, 11. Sv. Jakov st., 12. (?), 13. Sv. Jakov ml., 14. Sv. Toma, 15. Sv. Šimun Juda, 16—22. anđeli s glazbalima i ispisanim svicima

plastikom, nalaze se zidne slikarije s kraja XV. st. Prikazuju simbole evanđelista te likove apostola i anđela u živim bojama, a rad su nepoznatog domaćeg majstora iz kruga tzv. *Šarenoga majstora*. Zvonik crkve je na preslicu, a na pročelju su uzidani rustikalni kameni reljefi. Kraj crkve samostan u ruševinama (1536–1806. u posjedu franjevac-glagoljaša).

LIT.: Lj. Karaman, O srednjovjekovnoj umjetnosti Istre, HZ, 1949. — F. Stelè, Umetnost v Primorju, Ljubljana 1960. — B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963. — Isti, Božje polje, Bulletin JAZU, 1974, 1–3. Ma. Š.

BRAČ, otok u sr. Dalmaciji. Stari pisci najčešće ga spominju pod imenom *Elaphusa* ili *Brattia*. Tragovi života na otoku potječu iz neolitičkoga doba (spilja Kopačina), a od protopovijesti prati se prisutnost ilir. gradina (Rat, Velo i Malo Grašće, Gradac, Hum, zatim Škrip kao glavna utvrda i Kaštilo iznad Bola s megalitičkim zidinama); njih prate brojne gomile kao strateško-obrambene postaje ili grobni humci. Susret domorodačke, ilir. kulture s nosiocima grč. kolonizacije na Jadranu (umj. predmeti iz ←VI. do ←IV. st. u Vičjoj vali) nije ostavio dubljega traga. Premda nisu otkrivena organizirana rim. naselja, dolazak Rimljana odrazio se u građevnim sklopovima ladanjskih vila, grobnica, a osobito u primjercima ant. skulpture, bilo uvezenih bilo izrađenih u poznatim bračkim kamenolomima (Plate, Rashe). U kasnoantičko doba, najvjerojatnije posredništvom Bizanta, gradi se velika utvrda pri moru u Bolu, koja je poslije služila vjerskim sadržajima. — Iz ranokršč. vremena potječu nalazi desetak svetišta na otoku: temelji trikonhalne crkve u Sutivanu, trobrodne bazilike s očuvanim krstionicama u Povljima i u Postirama, crkva uz stariji ladanjsko-gospodarski sklop u Lovrečini, ostaci bazilike u Supetru te nekoliko manjih svetišta unutar otoka. Na lokalitetu Mirine iznad Postira veliki je sklop ruševina kasnoant. podrijetla, također s bogatim nalazima reljefne plastike crkv. sadržaja. Bogatstvo arhitektonske tipologije i vrsnoća kamene opreme potvrđuju podizanje razine umj. proizvodnje mjesnih kamenara, čije su radionice od V. do VI. st. izvozile sarkofage diljem Jadrana. U obradi arhit. plastike monumentalnih crkava, međutim, zamjetan je utjecaj istočnjačkoga iskustva, a uz isti krug vezuju se tlocrtne sheme i prostorna rješenja pojedinih bazilika. Neke među njima doživjele su pregradnje u ranomu srednjem vijeku, time uspostavile i vezu sa starohrv. umjetnošću. Od X. st. javljaju se prve crkve predromaničkoga stila (*Sveti Nikola* kraj Selaca, *Sveti Mihovil* nad Dolom) koje su zapravo odvjetci nadsvođenih crkava tzv. južnodalm. tipa. Kasnije crkve (*Sveti Juraj* vrh Brača, *Sveti Ilija* kod Donjeg Humca, te niz srodnih) prate razvoj stilskih koncepcija hrv. graditeljstva do XIII. st., uz sve naglašenije romaničke osobine. O kiparskoj djelatnosti u tomu razdoblju svjedoči jedino nekoliko ulomaka crkv. namještaja s pleternim ornamentom u svetištu Sv. Ivana u Bolu, a važna je freska romaničko-biz. stila (XIII. st.) u župnoj crkvi Donjega

BOŽJE POLJE, svod svetišta u crkvi Sv. Marije od Polja

N. BOŽIDAREVIĆ, oltarna pala u kapeli obitelji Đorđića. Dubrovnik, dominikanski samostan

Humca. Ustaljivanje skromnih gotičkih elemenata očituje se na jednostavnim crkvicama sa zaobljenom ili pravokutnom apsidom i preslicom na pročelju, a pripadaju uglavnom pastirskim sredinama bračkih sela utemeljenih tijekom srednjega vijeka. U XV. st. javljaju se složeniji graditeljski sadržaji: obrambene i ladanjske cjeline koje će tvoriti jezgru novih naselja uz more. Osobine zrele gotike pokazuju ljetnikovac u Bolu i uništena općinska palača u Nerežišću (XV. st.), a u renesansnom slogu grade se crkve u Postirama i dominikanska crkva u Bolu. Razvijeno kamenarstvo ostavilo je traga u reljefnim figuralnim oltarima nastalim pod utjecajem radionica J. Dalmatinca, N. Firentinca i A. Alešija. U izrazitije individualnosti razvili su se kipari N. Lazanić i P. Gospodnetić, vodeći naši kipari manirističkoga izraza koji su radili od Dubrovnika do Šibenika. Istodobno pripadnici obitelji Bokanić djeluju kao vrsni graditelji širom Dalmacije. Reljef Korčulanina F. Čiočića u Pučišćima (1578) najznačajnije je ostvarenje drvorezbarstva na otoku. Slikarstvo toga perioda obilježeno je nabavom slika iz Italije odn. Venecije (B. dei Conti i L. Bassano u Spliskoj, oltarna slika Tintorettove škole u Bolu, C. Ridolfi u Nerežišćima, pet slika J. Palme mlađeg u Škripu i Pučišćima). Od XVI. st. oblikuju se glavna naselja grupirana oko utvrđenih zdanja plemića i pučana. Renesansni stilski oblici XVI. i XVII. st. izrazitije su razrađeni na crkvama, dok svjetovna arhitektura zadržava tradicionalne oblike s naglašenim obrambenim karakterom sklopova (dvorac Cerinica u Škripu iz 1618). Domaće graditeljstvo baroknoga sloga najpotpunije dolazi do izražaja pri podizanju crkava kulisno razvedenih pročelja (Škrip, Ložišća, Dol, Milna). Uzorno rješenje barokne gradnje pružaju crkva koju je 1746. sagradio trogirski majstor I. Macanović u Nerežišćima i zvonici u Donjem Humcu i Nerežišćima na kojima su radili pripadnici obitelji Škarpa. Pored većega broja stilskih kuća i palača iz toga doba ističu se ljetnikovci Marinčević-Gligo